

A hit és a szeretet ereje a kanadai '56-os magyar emigrációban

Hatvan év távol a szülőhazától. Miért? Mert hatvan évvel ezelőtt az élet, pontosabban a tíz nap remény után a reménytelenség hozta azt, hogy el kell hagyni az országot. El kell hagyni az édes – 1920. június 4. óta immár kis – hazát. Búcsút venni, mert búcsút kell venni. Ha nincs másként, akkor búcsú nélkül is búcsút kell venni. Útnak eredni, mert útnak kell eredni. Elindulni, mert el kell indulni. Miért? Az életért! Az életben maradásért! Miért? Mert el kellett kerülni a statáriális bíróságot, a börtönt vagy a Szovjetunióba deportálást. Ott kellett hagyni a hazát. Ott kellett hagyni a szülőt, olykor a nagyszülőkre kellett bízni, ott kellett hagyni a gyereket, ott kellett hagyni a rokonokat, barátokat, ismerősöket. Miért? Mert menekülni kellett a hazából! Szívükben a levert forradalom és szabadságharc életre szólóan meghatározó, felejthetetlen, még az unokák nemzedékének is átadandó élményével, emlékével és egy maroknyi anyafölddel a vándortarisznyában eredtek útnak.

Honnan? Hová? Hogyan?

Megtudjuk, hogy élte ezt meg az a harmincnegyzet ember – a harminchétezerből –, aki kanadai emigrációba kényszerült, és elmondja élettörténetét Dancs Rózsa *Add tovább a lángot* című könyvében.

Mintha harmincnegyzet meg nem írt regényt olvasnánk 268 oldalon. Mert mindegyik történet ebben a maga terjedelmében is izgalmas, olvasható úgy, mint harmincnegyzet színopszist. A színopsziszba foglalt *regények* tagoltsága hasonló. Mindegyik történet arról szól, hogy hogyan élt szereplője 1956. október 23-ig. Majd mit csinált, mi történt vele a november 4-ig tartó varázslatos napok alatt. Mit azután, mikor kiderült számára, hogy menekülnie kell, és hogyan sikerült átjutnia a határon. Főként az osztrák határon, a később

indulóknak pedig a jugoszlávon. Élet a menekülttáborban. A befogadó ország kiválasztása vagy kiválasztatás a befogadó ország által. Tengeri betegségben szenvedve, vagy anélkül, az óceánon át, szerencsésebbeknek repülőn út az ismeretlenbe. A megérkezés pénz nélkül, jobbára angol vagy francia nyelvtudás nélkül egy hatalmas kiterjedésű országba, Kanadába. A szovjet megszállók ellen fegyvert fogott, a nyugati világ által cserben hagyott magyar forradalom menekültjeit szívesen várták ott még akkor is, amikor a nyugati világ *már belefáradt a nagy exodusba*.

J. W. Pickersgill bevándorlási és állampolgársági miniszter személyesen is meglátogatta az ausztriai menekülttáborokat. Mr. Cox, Ausztria akkori kanadai nagykövete társaságában felkeresték azt a tábor is, amelyben a soproni egyetem mintegy fele, huszonöt tanár a családjával, és a hallgatók, összesen vagy négyszázan voltak elhelyezve.

Az erdőmérnöki kar dékánja, dr. Roller Kálmán felelősnek érezte magát értük, egyben akarta tartani a csapatot, és újra szerette volna kezdeni az egyetemi életet egy olyan országban, ahol a hallgatók magyar nyelven folytathatják megkezdett tanulmányaikat. Levelezésbe fogott a világ több egyetemével, de a kapott válaszokkal nem voltak meglegedve. És ekkor érkezett a kanadai küldöttség a felajánlással, hogy a vancouveri egyetem soproni divízióként befogadja őket.

Az új hazájukba érkező soproniakat, mikor végigutaztak befogadási helyükig, minden nagyobb város állomásán diákküldöttség üdvözölte, professzoraikkal az élükön, még ha késői órán futott is be velük a vonat.

„A dékánunk és a diákküldöttség a vancouveri egyetem elnökével, dr. Norman MacKenzie-vel sikeresen tárgyalt, és a továbbtanulásunkról biz-

tosítottak. A befogadásunkban nagy szerepe volt James Sinclair-nek, az akkori föderális halászlátai miniszternek, a jelenlegi miniszterelnök, Justin Trudeau nagyapjának. Ő volt az, aki felvette a kapcsolatot Pickersgillel. Ő British Columbia-i volt, ismerte az itteni erdőszet helyzetét. Felismerte a lehetőségét annak, hogy a magyar szakemberek segíthetik a kanadai erdőipar fellendítését – idézem az egyik emlékezőtől. Azért nem írom ide a nevét, mert akkor le kellene írnom mindegyiküket, akik mint az UBC, az University British Columbia hallgatói öregbítették a saját hírnevükkel az 1735-ben Selmecebányán alapított Bergschule, 1763-tól Bergacademie hírnevét. De mert „mindnyájan jártunk egyszer az Akadémián...” (én például az NME, a Nehézipari Műszaki Egyetem Kohómérnöki Karán, <http://mkdsz.hu/content/view/34066/202/>), azok kedvéért, akik nem, inkább a történelmi tényeket említem itt. Az Akadémia a *körülmények* miatt 1918-ban előbb Budapestre, majd Sopronba költözött. Az akadémistáknak nem kis szerepe volt abban, hogy Sopron a hűség városa lett.

Ismét a *körülmények* hozták úgy, hogy 1948-ban az erdőmérnöki kar és a bányász kar alacsonyabb évfolyamainak kivételével Miskolcra költöztették az egyetemet. Zárójelben: Rákosi Mátyás nevét is viselte. Viszont azt, hogy ezt az áthelyezést milyen bölcs »jövőbelátással« tették, a *körülmények* igazolták 1956-ban.

A világ második legnagyobb kiterjedésű, de igen gyéren lakott országának irdatlan fenyőerdői, a vöröstölgy-erdők, a juharfák (az 1867-ben alapított állam zászlóján is szerepel a juharlevél), az indiánok által totemoszlop készítéséhez is használt cédrusok, de az úttalan utak is jól jártak a kiválóan képzett magyar mérnökökkel.

Mikor a *körülmények* úgy hozták, már a Nyugat-Magyarországi Egyetem nevet viselő, annak részét képező soproni campusra is került cédrusból készült kopjafa-totemoszlop, avagy totemoszlop-kopjafa.

Alapfontosságú tények leírásában az erdőmérnökök egyenkénti és így szerves egységet képező beszámolóit nem különböztetjük egymástól.

A forradalom és szabadságharc, mint az utóbbi két évszázad második forradalma, az 1848–49-es forradalom és szabadságharchoz hason-

lóan az „októberi márciusi ifjakban” is egyformán, „ha kell életünket is az oroszok által megszállt hazánkért” elszántsággal rendelkező harcosokat faragott a serdülő kamaszoktól kezdve az ifjakon át minden jóéremű magyar emberből. A haza becsületéért a magyar virtussal harcoltak itthon, és így dolgoztak, tanultak, szereztek dicsőséget az új hazában a réginek. Nem volt ám könnyű, mert a kerítést nem fonják ma sem, de az ötvenes évek végén és a hatvanas évek elején még kevésbé sem fonták kolbászból. Munkaalapú társadalomban nehéz fizikai munkával kezdték a menekülteket, segédmunkásként, órabéresként, majd tanulás mellett elérték, hogy jobbára mindannyian igazgatói székéből vagy hasonlóan magas állásból, magas kitüntetéssel jutottak a nyugdíjig. Ekkor sem hagyták abba a szakmai munkát, de ez került a második helyre, az innen-től kezdve elsőrendűvé lett magyar közösségekért, közösségekben végzett tevékenység után.

A kötet minden szempontból széles körű betekintést nyújt abba, az egyes interjúalanyok beszámolóin keresztül, hogy milyen magyar szervezetek működnek, illetve működtek az elmúlt hatvan évben Kanadában. Hogyan emlékeznek a hétköznapokban, a családban, mit mesélnek a gyerekeknek és az unokáknak arról, amiről a nagy évfordulón az ünnepi szónok így beszélt a forradalom 60. évfordulóján. Hogy hol, melyik Magyar Házban? Ezt sem írom ide, mert tapasztalatom szerint is, hasonlóan vélekednek, beszélnek erről nemcsak Kanada-szerte, de az egész világon az ötvenhatot túlélte honfitársaink. Mi, akik „kalandvágyból” itthon maradtunk, ugyanúgy, mint ők, akik – mint mondták akkoriban – a kádári konszolidáció idején „kalandvágyból” távoztak.

„Meggyőződésem, hogy ötvenhat győzelmét a szeretetnek köszönhetjük, szeretett drága hazánk és egymás iránti ragaszkodásnak, amikor együtt, vállvetve akartunk megszabadulni az idegen megszállóktól és az ország nyomorgatóitól. Szerettük és védtük egymást. Minden összecsapás után számba vettük a veszteségeinket, és ha nem voltak áldozatok, örömmel ölelgettük egymást, de ha valaki elesett, sírva búcsúztunk tőle a Corvin közben.

Most már bátran kimondjuk: akik meghaltak, a magyar hazáért áldozták az életüket. Az ölelés megmaradt közöttünk: ha találkozunk mi, '56-os

bajtársak, máig megöleljük egymást, ha levelet írunk egymásnak vagy telefonálunk, mindig elhangzik az »ölelek« köszönés.”

Nagy köszönet és „ölelés” Dancs Rózának ezért az újabb dokumentumkötetért. Az interjúk kapcsán a hazai olvasók esetében nagy érdeklődésre számíthat a kötet azért is, mert egy ismeretlen távoli ország életébe és a menekült magyaroknak ebbe az életbe való beilleszkedéséről kapunk képet.

Írásom zárásául a szerzőt idézve ajánlom a kötetet:

„Azzal a meggyőződéssel adom az olvasó kezébe ezt a könyvemet, hogy minden sora igaz. Mindenki a legőszintebben tárta fel életének legfontosabb mozzanatait – kezdve 1956. október 23-tól – mai napig. Köszönöm mindenkinek, aki vállalkozott arra, hogy megossza élete történetét másokkal azért, hogy nemcsak gyermekeiknek-unokáinknak, hanem a jövő nemzedékeknek is bizonyíthassuk: nem lehet beletörődnünk abba, hogy meggörbült gerinccel, alázatosan hajlongva éljük le azt az életet, amellyel Isten megajándékozott bennünket. Mert emberek vagyunk, és az emberi méltóság, a szabadság mindenkinek kijár!”

